

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1965/30

Karar No.:1965/58

Karar tarihi:2/11/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:28.2.1966/12238

İtirazda bulunan : Mutki Sulh Ceza Mahkemesi

İtirazın konusu : 5617 sayılı Hayvan Hırsızlığının Men'i hakkındaki Kanunun 13 üncü maddesinin, Anayasa'nın başlangıç kısmının 3 ve 5 inci fıkraları ile 11 ve 14 üncü maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülerek iptali istenmiştir.

OLAY :

Köyün otlığından bir ineği çalmaktan sanık kişiler hakkında, Bitlis C. Savcılığınca 17/2/1962 gün ve 1962/76 esas sayılı iddianame ile büyükbaş hayvan hırsızlığından dolayı, eylemlerine uyan Türk Ceza Kanununun 64/1, 491/5, 525 inci maddeleri ve 5617 sayılı Kanun hükümleri gereğince cezalandırılmaları istenerek Mutki Sulh Ceza Mahkemesine kamu dâvası açılmıştır.

Dâvaya bakan Mutki Sulh Ceza Mahkemesi yargılama sırasında :

"1 - Demokratik hukuk devletini öngören yeni Anayasamız, başlangıç kısmında insan hakları kavramını Anayasa'nın âdeta temel prensibi saymış ve başlangıç kiminin da Anayasa metninin bir parçası olduğunu 156 ncı maddesinde tekrarlamıştır. Öte yandan yeni Anayasa himaye edilecek insan haklarının sadece Anayasa metninde yazılı olanlardan ibaret olduğunu beyan ve kayıt altına almamıştır. Aksine olarak madde metinlerinde ve pek çoğunun da gerekçelerinde (...Bir çok medeni memleketin Anayasalarında ...) veya (... bu hukuk devletinin zaruri bir neticesidir) Yahutta (... zamanımızın medeni memleketlerinde ittifakla kendini gösteren temayül ...) şeklinde kayıtlar bulunduğu bir gerçektir. Ayrıca yeni Anayasa, Milletlerarası Andlaşmaların bir kanunla tasdik edileceğini ve dolayısı ile muhtevasının kanun mahiyetini alacağını kabul etmiştir. Türkiye'de, (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) ni bir kanunla tasdik etmiş olduğundan Türk İç Hukukunun bir parçası olmuştur. Böyle olduğu kabul edilmesine bile ceza takibinde fiil ve neticenin bir arada mütalâa edilmesi ve cezanın fiile uygun olması demokratik hukuk devletlerinde hukuk genel prensiplerindedir. (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) nin 6 ncı ve müteakip maddeleri de cezanın hakkaniyete uygun olmasını gerekli görmüştür. Halbuki olaydaki suç konusu ineğin değeri âzami 200 lira olduğuna göre suç, sübuta erdiği takdirde sanıklara Türk Ceza Kanununun 491/5 ve 6 ve son ve 5617 sayılı kanunun 12 nci maddeleri gereğince en az altışar sene hapis ve birer yıl da sürgün cezası hükmedilmesi lâzım gelecektir. Eğer bu sanıklar inek sahibinin bir kolunu koparsalar veya gözünü kör etseler idi uzuv tatilinden Türk Ceza Kanununun 456/3 üncü maddesi uyarınca cezaları 5 sene hapsi geçmeyecekti, böyle olunca da sözü edilen 5617 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi hakkaniyete ve cezanın fiile uygun olduğu kanaatini vermemektedir.

2 - İnsan Hakları Sözleşmesinde (Haysiyet kırıcı muamele ve cezadan korunma) hakkından bahsedilmektedir. Anayasamızın 14 üncü maddesi de aynı hükmü koymuştur. Hal böyle iken 200 lira değerinde bir inek hırsızlığı sebebiyle üç kişinin birden 6 yıl haptisten sonra sürgün edilmesinden daha ağır haysiyet kırıcı pek az ceza düşünülebilir. Bu cezalar kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet millî güvenlik gibi sebeplerle verilmiş olsa dahi o zaman da Anayasa'nın 11 inci maddesine aykırı olacağı şüphesizdir.) gerekçesiyle bu maddenin Anayasa' ya aykırı olduğu

Esas No.:1965/30
Karar No.:1965/58

kanısına varmış ve bir karar vermek üzere dosyanın Anayasa Mahkemesine gönderilmesine ve dâvanın geri bırakılmasına 13/7/1965 gününde karar vermiştir.

İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 İnci maddesi uyarınca 9/9/-1965 gününde yapılan ilk incelemede dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine karar verilmiş olmakla bu konuda düzenlenen rapor, mahkeme kararı, itiraz konusu madde ve Anayasa'nın ilgili maddeleri ve gerekçeleri okunarak gereği görüşülüp düşünüldü :

GEREKÇE :

İptali istenilen 5617 sayılı kanunun 13 üncü maddesi evvelce; "büyükbaş hayvanları çalanlar, bu suçlara iştirak edenler veya bu suçun irtikâbına iştirak etmeksizin çalınan bu gibi hayvanları bilerek kabul edenler, saklayanlar, satın alanlar veya her ne suretle olursa olsun kabul etmek, saklamak veya satmak hususlarında tavassut eyleyenler hakkında Türk Ceza Kanununa göre tâyin edilecek cezalar 3 kat olarak hükmolunur. Bunlar hakkında ayrıca sürgün cezasıda verilir.

Büyükbaş hayvan hırsızlığı faileri hakkında Türk Ceza Kanununun 522 nci maddesi uygulanmaz.

Gerektiği takdirde bu kabil hükümlülerin, cezalarının başka bir mahal ceza evinde çektirilmesine de hükmolunabilir." hükümlerini kapsamakta iken, sürgün cezasına ilişkin kısmını, sonradan 16/7/1965 gününde yürürlüğe giren 647 sayılı Cezaların İnfazı hakkındaki Kanunun "Türk Ceza Kanunu ile hususi kanunlarda yazılı sürgün cezalarının kaldırıldığını" bildiren geçici 2 nci madde yürürlükten kaldırmıştır.

Bu bakımdan önce itirazın, sözü geçen maddenin sürgün cezasına ilişkin kısmı inceleme konusu yapılmıştır. Üyelerden Şemsettin Akçoğlu, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki Kanunun 26 ncı maddesinde; dâvanın havale edildiği günde açılmış sayılacağı açıklanmış olmasına göre, itirazın da ancak mahkemeye kayıt gününde yapılmış sayılması lâzım geleceği, halbuki maddenin söz konusu sürgün cezasına ilişkin kısmı, 26-7-1965 de itiraz kaydının Anayasa Mahkemesince yapılmasından önce 16/7/1-965 gününde yürürlükten kaldırılmış olduğundan itirazın yapıldığı gün; yürürlükten kalkmış olması dolayısıyla bu kısma ilişkin itirazın konusu bulunmadığından ötürü reddine karar verilmesi gerekeceği düşüncesini ileri sürmüş iseler de çoğunluk, maddenin sözü geçen kısmı, mahalli mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurma kararını verdiği günden sonra yürürlükten kaldırılmış olduğundan bu kısma ilişkin itiraz hakkında karar verilmesine yer bulunmadığı sonucuna varılması gerektiği kanısında bulunmuştur.

İtiraz konusu maddenin iptali istenen diğer hükümlerine gelince :

Bu hükümler;

1 - Büyükbaş hayvanları çalanlar, bu suçlara iştirak edenler veya bu suçun irtikâbına iştirak etmeksizin çalınan bu gibi hayvanları bilerek kabul edenler, saklayanlar, satın alanlar veya her ne suretle olursa olsun kabul etmek, saklamak veya satmak hususlarında tavassut eyleyenler hakkında Türk Ceza Kanununa göre tâyin edilecek cezaların 3 kat olarak hükmolunmasını,

2 - Büyükbaş hayvan hırsızlığı fiilleri hakkında Türk Ceza Kanununun 522 nci maddesi hükümlerinin uygulanmamasını,

3 - Gerektiği takdirde, bu kabil hükümlülerin cezalarının başka bir mahal ceza evinde çektirilmesine de hüküm olunabilmesini öngörmektedir.

Mahallî mahkeme itirazında bu hükümlerin, Anayasa'nın metnine dâhil bulunan başlangıç kısmına ve 11 inci maddesine aykırı bulunduğunu savunmaktadır. Ayrıca, mahkeme, itirazına sözü geçen 13 üncü maddeye sürgün cezasının da konulmasının haysiyet kırıcı olduğunu ve bunun da insan Hakları Sözleşmesinde mevcut "Haysiyet kırıcı, muamele veya cezadan korunma" hakkına ve Anayasamızın 14 üncü maddesine uygun bulunmadığını ilâve etmiş ise de yukarıda açıklandığı üzere maddenin sürgün cezasına ilişkin kısmı yürürlükten kaldırılmış olduğundan bu husus inceleme konusu yapılmamıştır.

Esasının incelenmesi kararlaştırılan ve yukarıda belirtilen hükümlerin yürürlüğe onması sebepleri araştırıldığında büyükbaş hayvan hırsızlığının oldukça eski bir zamandan beri memleketin asayişine ve ekonomik durumuna kötü etkiler yaptığı görüldüğünden bu suçları önleyebilmek için özel tedbirler almak ve müeyyideler koymak zorunluğu duyulduğu ve bu sebeple 6 Nisan 1329 gününde Hayvan Hırsızlığının Men'i hakkındaki Muvakkat Kanunun çıkarıldığı, fakat zamanla bu kanununun da günün icaplarını karşılamada yetersiz kaldığının tesbit edildiği anlaşılmaktadır.

Nitekim; 5617 sayılı Kanunun gerekçelerinde; son yıllarda hayvan değerinin artmasının, bu nevi hırsızlığın daha da çoğalmasına ve hatta bir çok yerlerde hayvan hırsızlığını kendine geçim vasıtası yapan bir takım zümrelerin meydana çıkmasına sebep olduğu ve bu halin yurttta büyük bir kitle teşkil eden hayvan sahibi vatandaşları huzursuz bir duruma soktuğu belirtilmiştir. Buna karşı bir çare olarak yasama organı tarafından adı geçen kanun kabul edilmiş ve bu arada itiraz konusu hükümler de kanunun diğer hükümleri ile birlikte yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

Mahallî mahkemenin, Anayasa Mahkemesine başvurma kararında, itiraz sebeplerinin dayanaklarından olarak gösterdiği Anayasa'nın 11 inci maddesinde ; "Temel hak ve hürriyetler; Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, sosyal adalet ve millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin Özüne dokunulamaz" denilmektedir. Maddenin, böylece, temel hak ve hürriyetleri sınırlamada; yasama organının yetki derecesini gösteren esasları bildirdiği görülmektedir. Öteyandan suç işleyen kişinin cezalandırılması ve suçlunun fiilinin ağırlığı ile orantılı bir cezaya çarptırılması lüzumu da aşikâr olduğundan bu konuda, cezaların ve ceza tedbirlerinin ancak kanunla konulabileceği hükmü ve cezaların kanuniliği ve şahsiliği prensibi bir hürriyet teminatı olarak Anayasa'nın 33 üncü maddesinde yer almıştır. Bu maddenin son fıkrası ile yalnız genel müsadere cezası konulması açıkça yasaklanmıştır.

Bundan başka, Anayasa'nın temel hak ve hürriyetlere ayrılan ikinci bölümünde 14 üncü maddede (kişi dokunulmazlığı) deyimini altında, temel hakların en başında gelen (yaşama, maddi ve manevi varlığı geliştirme hakları ve kişi hürriyeti) birinci fıkra ile güven altına alınmış ve sonraki fıkrada da (kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti) diye adlandırılan bu hakkın dahi mutlak olmadığı ve bunun da toplum hayatının zorunlu kıldığı hallerde, kanunda açıkça belirtilmek ve hâkim kararına dayanmak suretiyle, kayıtlanabileceği bildirilmiş, ancak eziyet, işkence ve insan haysiyeti ile bağdaşmayan ceza konulması yasak edilmiştir.

Böylece, Anayasamıza göre bu sınırlar içinde suçlunun işlediği suçun toplum hayatındaki etkileri gözönünde tutularak gereken cezanın konulması da yasama organının yetkisi içinde bulunmaktadır. Daha önce açıklandığı üzere, itiraz olunan hükümler, hayvan hırsızlığının memleketteki kötü etkileri dikkate alınarak, kamu yararının ve kamu düzeninin sağlanması amacı ile konulmuştur. Bir hak ve hürriyetin özüne dokunan nitelikleri de bulunmadığından bunların Anayasamızın yukarıda sözü edilen esaslarına uymayan bir tonu yoktur. Bu itibarla mahkemenin bu

Esas No.:1965/30
Karar No.:1965/58

hükümlerin Anayasa'nın 11 inci maddesine aykırı bulunduğuna ilişkin düşüncesi yerinde görülmemiştir.

Diğer taraftan mahallî mahkeme, itiraz konusu hükümlerdeki cezaları, Türk Ceza Kanununun 456 ncı maddesinde yazılı (Uzuv tatili) suçunun cezası ile kıyaslayarak, söz konusu hükümlerdeki suçlarla bunlara tâyin kılınan cezalar arasında âdil bir nisbet hakkaniyete uygunluk bulunmadığı sonucuna varmış ve bunu da kararında bir itiraz sebebi olarak göstermiştir. Mahkemenin bu konuda dayandığı Anayasa'nın (Başlangıç) kısmının itiraz sebebiyle ilgili fıkrasında, "Türk Milleti ... İnsan Hak ve Hürriyetlerini, millî dayanışmayı, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almağı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleri ile kurmak için; Türkiye Cumhuriyeti Kurucu Meclisi tarafından hazırlanan bu Anayasa'yı kabul ve ilan eder ..." denilmekte ve Anayasa'nın 2 nci maddesinde de bu ilkeler tekrar olunmaktadır.

Ancak, suç ile ceza arasında oranın adalete uygun bulunup bulunmadığını o suçun toplum hayatında yarattığı etkiye göre takdir etmek zorunluğu vardır. Yoksa herhangi bir suça karşı konmuş olan bir ceza ile yapılacak bir kıyaslamanın, bu oranı tâyinde esas olamayacağı açık bir gerçektir. Yasama organı, gerekçelerinde açıklandığı üzere, yurttan ayrı bir kanun ile özel tedbir ve müeyyideler konulmasını zorunlu kılacak derecede bir huzursuzluk sebebi olarak görülen büyükbaş hayvan hırsızlığı suçlarını karşılamak üzere düşünülen tedbirler ve müeyyideler arasında itiraz konusu hükümleri de kabul etmiştir. Buna karşı, başka nitelikteki bir suç için umumi Ceza kanununda tâyin kılınmış bir ceza ile kıyaslayarak bu hükümlerde, fiil ile ceza arasında Anayasa ilkelerine uygunsuzluk ve hakkaniyete aykırılık vardır yolunda ileri sürülen görüş de yerinde bulunmamıştır.

Bu bakımlardan sözü edilen hükümlere karşı yapılan itirazın reddi gerekir,

SONUÇ : Yukarıda gösterilen sebeplerden ötürü :

1 - 5617 sayılı Kanunun iptali istenilen 13 üncü maddesinde yer alan "bunlar hakkında ayrıca sürgün cezası da verilir." hükmüne ilişkin itirazın konusu kalmadığından, bu kısım itiraz hakkında karar verilmesine yer olmadığına, üyelere Şemsettin Akçoğlu, Celâlettin Kuralmen ve Muhittin Gürün'ün bu kısım hakkındaki itirazın reddine karar verilmesi gerektiği yolundaki muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile,

2 - 13 üncü maddenin iptali istenilen diğer hükümlerine ilişkin itirazın reddine oybirliği ile,
2/11/1965 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye	Üye
Lütfi Akadlı	Rifat Göksu	Cemalettin Köseoğlu	Asım Erkan

Üye	Üye	Üye	Üye
Şemsettin Akçoğlu	İbrahim Senil	A. Şeref Hocaoğlu	Salim Başol

Esas No.:1965/30
Karar No.:1965/58

Üye

Celâlettin Kuralmen

Üye

Hakkı Ketenođlu

Üye

Fazıl Uluocak

Üye

Sait Koçak

Üye

Ahmet Akar

Üye

Muhittin Gürün

Üye

Lütfi Ömerbaş